

تاریخ ادبیات عربی

دورہی جاہلی (۱)

احمد حسن زیات

ترجمہ: حسین خانی کلکای (عضو هیأت علمی دانش تہ علوم ومعارف قرآن کریم)
منوچہر نصیر پور (عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی تبریز)

سرشناسه	زیات، احمد حسن، ۱۸۸۵ - ۱۹۶۸، Zayyat, Ahmad Hasan
عنوان و نام پدیدآور	تاریخ ادبیات عربی : دوره ی جاهلی (۱) / احمد حسن زیات؛ ترجمه حسین خانی کلفای، منوچهر نصیرپور، تبریز: بهار دخت، ۱۳۹۶، ۱۰۴ ص.
مشخصات نشر	۱۲۰۰۰۰ ریال: ۵-۳۹-۸۶۱۴-۶۰۰-۹۷۸
مشخصات ظاهری	فیبا
شابک	وضعیت فهرست نویسی
موضوع	موضوع
موضوع	موضوع
موضوع	موضوع
موضوع	موضوع
شابک افزوده	خانی کلفای، حسین، ۱۳۵۳ -، مترجم
شناسه افزوده	نصیرپور منوچهر، مترجم
رده بندی کنگ	۱۳۹۶ ت ۲/ ۲۰۵۷/۹ PJA
رده بندی دیوبی	۸۹۲/۷۰۹
شماره کتابشناسی ملی	۴۸۸۹۱۰۵

عنوان: تاریخ ادبیات عربی دوره جاهلی

مؤلف: احمد حسن زیات

ترجمه ی: دکتر حسین خانی کلفای (عضو هیأت علمی دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم)

دکتر منوچهر نصیرپور (عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلام تبریز)

ناشر: بهار دخت

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

تاریخ و محل نشر: تبریز - ۱۳۹۶

نوبت چاپ: اول

قطع: وزیری

شابک: ۵-۳۹-۸۶۱۴-۶۰۰-۹۷۸

قیمت: ۱۲۰۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

۸	سخن مؤلف
۱۰	مقدمه‌ی مترجمین
۱۲	مقدمه
۱۲	ادبیات زبان
۱۳	تاریخ ادبیات
۱۳	فایده‌ی تاریخ ادبیات
۱۳	تقسیم تاریخ ادبیات
۱۴	اعراب - سرزمین‌ها - طبقات و قبایل مشهور
۲۱	فصل اول: دوره‌ی جاهلی
۲۲	پیدایش زبان عربی
۲۴	بازارها
۲۴	تاثیر مکه و عمل قریش:

فصل دوم: نثر جاهلی ۲۷

۲۹ ویژگیهای نثر جاهلی

۲۹ خطابه

۳۰ خطبای معروف

۳۰ قس بن ساعده‌ی ایادی

۳۱ عمر بن معد یکر ب زبیدی

۳۳ نمونه‌هایی از نثر جاهلی

۳۳ ص ب المثل

۳۳ عک

۳۴ خطبه

۳۴ وصیت

فصل سوم: شعر جاهلی ۳۷

۳۸ تعریف شعر و پیدایش آن

۳۹ شعر و عرب

۴۰ انواع شعر و اغراض آن

۴۱ ویژگی‌های شعر جاهلی

۴۲ روایت و معلقات

۴۳ نمونه‌هایی از شعر جاهلی

فصل چهارم: شعرای جاهلی و طبقات آنها ۵۵

۵۷ امرؤ القیس

۶۰ نابغهی ذبیانی

۶۲ زهیر بن ابی سلمی

۶۶ الحشی

۶۸ عنتره بن شداد عبسی

۷۰ طرفه بن عبد

۷۳ عمرو بن کلثوم

۷۵ حارث بن حلزه

۷۷	لیبد بن ربیعہ.....
۷۹	حاتم طائی.....
۸۲	امیة بن أبی الصلت.....
۸۴	پیدایش خط در سرزمینهای عربی.....

۸۷	پیوست ها.....
۸۸	پاورقی ها.....
۹۳	واژه نامه.....

سخن مؤلف

این کتاب را در نهایت لذت و ایجاز نگاشتیم. از قلم فرسایی و اطناب خودداری نمودیم زیرا مجال سخن و میدان پژوهش وسیع است. بر خلاف میل، ادب عربی را در پنج دوره، به طور اجمال آوردیم. بویژه در دوره عباسی که پیشرفته ترین عصر اسلام است و برای فهم آن دانشجو باید به خاطر آگاهی از حال دانشجو هنگام بررسی آن، عدم نیاز دانشجو به ما و میانبر زدن برای گسترش هدف و پا گذاشتن در راه بررسی و بحث تا مبتدی وظیفه شناس در زبان خود بدون اشتباه و با اراده‌ی قوی، تعمق داشته نماید تا اینکه بر مراحل تکامل زبان خویش آگاهی پیدا کرده و از اسرار بیان آن پرده بردارد. خدا سوگند گزاف نگفته ایم در حالیکه ما به خاطر آگاهی از حال دانشجویان اینکه شیرین‌تر از تعلیم در این کشور و بی میلی مبتدیان در وارد شدن به بحث و گفتگو تأثیری قوی در این ایجاز داشته است.

خوانندگان عزیز اگر در این کتاب، اجمال و اغفالی دیدید به این خاطر است که این علم در ادبیات عربی نوپا بوده و بحث و بررسی در آن چیزی تازه و نو است. ما این کتاب را فقط برای دانشجویان ادبیات نوشته ایم نه برای ادبیات. بنابراین به پایه‌های ادبیات بیشتر توجه کرده ایم تا به جزئیات آن.

اما سخن ما با دانشجو؛ اگر آن را برای فرا گرفتن درس و به خاطر سپردن دوره‌های ادبیات عرب آن بررسی می‌کنید و برای به خاطر سپردن بررسی نمود، برای رفع نیاز تنها به یک کتاب بسنده نکنید چرا که آن همچون دیداری کوتاه و گذرا، آبی اندک و سرگرمی شوق‌آور است.

این همان چیزی است که در چاپ اول این کتاب، از ۴۵ سال پیش انجام دادیم و از این سخن دلشاد می‌شویم که امروز بگوییم بررسی تاریخ ادبیات در مصر و سایر سرزمینهای عربی، رو به اشاعه و گسترش است، و شیوهی آن بهتر و پسندیده شده و مباحث مورد تحقیق و تحلیل قرار می‌گیرد. مدرسان سعی در موشکافی آن دارند و پژوهشگران در تحصیل آن با هم به رقابت می‌پردازند. بنابراین در این چاپ کمی به تعمق و گسترش گرایش رو کردیم به امید اینکه این کار تا حدودی باعث بی‌نیازی جوانان در کشورهای عراق، لبنان، اردن، عربستان، یمن، امارات متحده عربی، سودان، لیبی، تونس، الجزایر و مغرب گردد. این کتاب را به ایجاز نگاشتم تا دانشجو بتواند به سهولت آنرا بررسی کرده و نیاز خود را برطرف نماید. و این کتاب کمک می‌کند تا مبتدی در زبان و ادب عربی و مراحل سیر و تحول آن تعمق و تأمل نماید و به اسرار آن پی ببرد. از طرفی می‌توان بی‌میلی فراگیران و شیوهی تعلیم در مصر گرایش به نگارش به سبک ایجاز مؤثر بوده است.

احمد حسن زیات

مقدمه‌ی مترجمین

با وجود اینکه کتاب‌های متعددی در موضوع تاریخ ادبیات عربی نگاشته شده، کتاب احمد حسن زیات دارای ویژگی‌ها و امتیازاتی است که توجه ما را به خود جلب کرد پس از مطالعه‌ی عمیق و بررسی دقیق به این نتیجه رسیدیم که فصل اول این کتاب، مطالب سرفصل دانشگاهی تاریخ ادبیات عربی در رشته‌ی زبان و ادبیات عربی و همچنین رشته‌های مرتبط، به خصوص ادبیات فارسی را در خود جای داده است. بخش اول که ترجمه‌ی آن در اختیار خوانندگان قرار می‌گیرد مربوط به تاریخ ادبیات، عرب دوره‌ی جاهلی است. از امتیازات این اثر نسبت به آثار مشابه این است که مطالب و مفاهیم به طور کامل ولی با ایجاز بیان شده و به بررسی ادبا و شعرای غیرمعروف پرداخت شده است. همچنین فصل‌هایی مستقل در مورد قرآن کریم، حدیث و علوم دینی و عقلی و غیره آورده شده دیگران کمتر به آن پرداخته اند.

مهمترین عاملی که باعث می‌شود دانشجویان نتوانند به خوبی از این کتاب بهره مند شوند متن سنگین عربی و آوردن ترکیبات دشوار توسط نویسنده می‌باشد هر چند این در جای خود توانایی مولف را بیان می‌کند لذا این امر ما را براین داشت تا این کتاب را به فارسی روان برگردانیم تا مورد استفاده‌ی بیشتر صاحبان ادب به خصوص دانشجویان عزیز گردد. در ترجمه‌ی کتاب، از ترجمه‌ی آزاد و مفهومی و همچنین لفظ به لفظ خودداری شده و سعی بر این بوده تا ضمن برقراری تعادل میان ساختارهای زبانی زبان مبدأ و مقصد، یک

ترجمه وفادار و رسا ارائه شود.

در ضمن در پایان کتاب لغات مشکل متون نظم و نثر را تحت عنوان « واژه نامه » بررسی و ترجمه کردیم تا در موارد نیاز مورد استفاده قرار گیرد.

در پایان از صاحبان علم و قلم استدعا داریم که ما را از نظرات و پیشنهادات سازنده‌ی خویش بی بهره نگذارند تا به خواست خداوند گامهای بعدی را بهتر و استوارتر بر داریم.

اینک بالطف و عنایت حضرت حق ترجمه‌ی بخش اول کتاب تاریخ ادبیات عربی احمد حسن زیات به پایان آمد در اینجا لازم می دانیم از دوستان و همکارانی که در این امر مشوق ما بودند به ویژه همسران شکیبا و دلسوز که از هیچ مساعدتی دریغ نورزیدند تشکر و سپاسگزاری بکنیم.

پاییز ۱۳۹۶ هجری شمسی

سین خانی کلکای - منوچهر نصیرپور